

ETABLERING AF PRIVATE BØRNEPASNINGER

Københavns Kommune
Familie- og Arbejdsmarkedsforvaltningen
9. kontor

2. udgave, 28. oktober 2003

INDHOLDSFORTEGNELSE

1	HVILKE TILLADELSER SKAL INDHENTES	3
2	ANSØGNING OM BYGGETILLADELSE	3
2.1	Ansøgning og Byggesagsbehandling i Københavns Kommune	3
2.2	Arealkrav for kommunale daginstitutioner	4
2.3	Areal- og rumkrav for kommunale daginstitutioner	5
2.4	Uddrag fra Bygningsreglementet	8
2.5	Brandforhold	10
3	LEJE- OG LÅNEAFTALER / FULDMAGT	10
4	TINGLYSNING / SERVITUTTER / PLANFORHOLD	11
5	MILJØFORANSTALTNINGER	11
6	INDRETNING AF ARBEJDSSTEDER	12
7	INDDRAGELSE AF FØDEVAREREGIONEN	16
8	KRAV OM ERSTATNINGSBOLIG	17
9	BILAG TIL VEJLEDNINGEN	17
10	LITTERATURHENVISNING	17

1 HVILKE TILLADELSER SKAL INDHENTES

- a) Fuldmagt fra bygningssejer
- b) Fuldmagt fra grundejer
- c) Byggetilladelse
- d) Ibrugtagningstilladelse
- e) Tilsynsrapport fra Fødevareregion vedr. køkkenet
- f) Udtalelse fra Miljøkontrollen vedr. støj på udearealer
- g) Tilsynsrapport ang. legeredskaber

2 ANSØGNING OM BYGGETILLADELSE

2.1 ANSØGNING OG BYGGESAGSBEHANDLING I KØBENHAVNS KOMMUNE

Større byggearbejder og væsentlige benyttelsesændringer samt ved ændret brug af lokaler kræves byggetilladelse. Der skal ansøges om byggetilladelse i Center for Bygninger på denne adresse :

Center for Bygninger
Njalsgade 13
2300 København S
Telefon 33 66 52 00
Fax 33 66 70 84

Post skal sendes til
Center for Bygninger
Postboks 416
1504 København V.

Ansøgningen om byggetilladelse skal vedlægges tegninger i 3 eksemplarer. Sammen med byggetilladelsen modtager man påbegyndelses- og færdigmeldingskort. Man skal herefter videresende kortene til det bygningsinspektorat, der skal føre tilsyn med byggeriet.

Hvis projektet ændres under byggeprocessen, skal bygningsinspektoratet underrettes, så der kan tages stilling til ændringerne. Ibrugtagningstilladelse udstedes, når byggeriet er færdigt og godkendt og udleveres til ansøgeren, når ibrugtagningstilladelsesgebyret er betalt.

Visse mindre byggearbejder (f.eks. garager, udhuse, terrasser og enkeltstående ombygninger) kræver ikke byggetilladelse. De skal blot anmeldes til Center for Bygninger. Dog skal anmeldelsen vedlægges tegning.

Sagsbehandlingstiden afhænger selvfølgelig af arbejdets art. En stor del af byggeansøgningerne behandles helt færdig på det daglige byggemøde.

På byggemødet deltager medarbejdere fra Byggesagsafdelingen (bygningmæssige forhold), Plan & Arkitektur (bebyggelsens udseende og indpasning i helheden), Afløbssektionen (afløbsmæssige forhold) og Miljøkontrollen (miljøforhold).

De sager, der ikke færdigbehandles på byggemødet, forelægges en eller flere afdelinger til nærmere bedømmelse.

Cirka 75% af sagerne bliver behandlet færdig på mindre end en måned.

De sidste 25% er de større, "tunge" sager. Til disse sager har Byggesagsafdelingen et kvitteringssystem, der går ud på, at ansøger modtager en kvittering, hvis Byggesagsafdelingen vurderer, at sagen ikke kan forventes at være behandlet inden 3 uger.

I disse sager udpeges en særlig sagskoordinator, der styrer sagsgangen og løbende underretter ansøger om sagens forløb.

2.2 AREALKRAV FOR KOMMUNALE DAGINSTITUTIONER

Nedenstående skema viser for de forskellige institutionstyper:

- antal børn pr. gruppe.
- frit gulvareal pr. barn.(eksklusive radiatorer og faste skabe m.v.)
- bruttoetageareal pr. barn
- friareal pr. barn.

	VUGGESTUE	BØRNEHAVE	UDFLYTTERBØRNEHAVE
Krav til byggeriet:			
Antal børn pr. gruppe	12 børn	22 børn	22-25 børn ¹⁾
FRIT gulvareal pr. barn ²⁾	3 m ²	2 m ²	2 m ²
Vejledende minimums tal:			
Bruttoetageareal pr. barn	10 m ²	6 m ²	6 m ²
Friareal pr. barn ³⁾	10 m ²	10 m ²	10 m ²

¹⁾ I udflytterbørnehaver kan gruppestørrelsen hæves til 25 når arealet tillader

det af hensyn til muligheden for at fylde bussen.

- 2) Arealet m² pr. barn i grupperummene er inklusive (grupperums) hvilerum.
- 3) Myndighedskrav til friarealer BR 95 Kapitel 2.1 – 2.1.2 st. a. 1): "opholdsareal mindst 100% af bygningens etageareal".
(På grund af det begrænsede arealudbud kan krav til ophold- / friareal dog ikke altid opfyldes – afklares med myndigheder tidligt i projekteringsfasen).

2.3 AREAL- OG RUMKRAV FOR KOMMUNALE DAGINSTITUTIONER

En integreret institution med 5 grupperum (60 vuggestuebørn eller 110 børnehavebørn) vil få en arealfordeling på rummene, som følger (tallene er vejledende):

Antal	Emne/Bemærkninger	Areal
1 stk.	Vindfang/forrum à 10 m ² Hovedindgang til institutionen	10 m ²
5 stk.	Grupperum à 45 m ² (44 m ² frit gulvareal) Skal være opdelt i legerum og hvilerum i forholdet ca. 1:2. Døråbningen skal være så bred, at de 2 rum kan opleves som sammenhængende.	225 m ²
5 stk.	Nærdepoter à 3 m ² Placeres i tilknytning til de enkelte grupperum	15 m ²
5 stk.	Puslerum à 12 m ² Bestykkes som nævnt i 4.3.1, <i>Sanitet</i>	60 m ²
5 stk.	Børnegarderober à 14 m ² I rummet placeres: Garderober, hylde, spejle, tavler mv.	70 m ²
1 stk.	Fællesrum à 50 m ²	50 m ²
1 stk.	Fællesdepot à 10 m ²	10 m ²
1 stk.	Køkkenet à 20 m ² Indretning i henhold til <i>Indretning af køkkener i daginstitutioner</i> , udarbejdet af FAF, 9. kontor, samt sær aftale med Fødevareregion København. Fra køkkenet skal der være adgang til køkkengård.	20 m ²
1 stk.	Køkkendepot à 10 m ² Indretning i henhold til <i>Indretning af køkkener i daginstitutioner</i> , udarbejdet af FAF, 9. kontor, samt sær aftale med Fødevareregion	10 m ²

	København.	
1 stk.	Vaskeri/Vaskerum à 8 m ² Bestykning: 1 stk. vaskemaskine 1 stk. tørretumbler 1 stk. udslagsvask	8 m ²
1 stk.	Rengøringsrum à 4 m ² Med plads til rengøringsvogn, diverse hylder og udslagsvask	4 m ²
1 stk.	Lederkontor à 15 m ² Placeres helst nær hovedindgang for nem adgang/overblik	15 m ²
1 stk.	Personalestue à 23 m ² Til benyttelse af personalet, eventuelt med minikøkken.	23 m ²
1 stk.	Personalegarderobe à 10 m ² Indrettes i henhold til Arbejdstilsynets krav. Blandt andet 30 cm bøjlestang pr. ansat, taskebokse og eventuel håndvask	10 m ²
2 stk.	Personale/Gæstetoiletter à 4 m ² 1 stk. toilet med brus eventuelt i forbindelse med personalegarderoben/stuen. 1 stk. kørestolstoilet med adgang også for besøgende.	8 m ²
1 stk.	Teknikrum Vekslercentral/boilerum fjernvarme. Diverse ventilation og elaggregater. Etableres eventuelt i kælder.	
1 stk.	Sikringsrum/Depot Etableres i kælder med en størrelse/kapacitet til institutionen. Anvendes og indrettes som depot og opbevaring af barnevogne (6 m ² pr. gruppe) og personalecykler (ca. 20 stk.)	
1 stk.	Liggehal à 70 m ² med plads til 8 krybber à 130 cm x 55 cm pr. gruppe Opvarmet madrasrum eller -skab skal være tilknyttet liggehallen.	70 m ²
1 stk.	Redskabsrum/skur à 28 m ² Opdeles til henholdsvis udendørs legetøj (4 m ² pr. gruppe) samt til opbevaring af diverse haveredskaber (8 m ²).	28 m ²
1 stk.	Køkkengård Eventuelt delvis overdækket. Affaldssortering må indregnes til senere etablering.	

	Nuværende omfang/skøn: 3 stk. containere, 600 l	
1 stk.	Legeplads Opdeles i flere mindre legepladser for større og mindre børn. Arealet bør være min. 10 m ² pr. barn. Legepladsindretning og -redskaber inkl. faldunderlag m.v. skal overholde gældende DS/EN (Dansk Standards/Europæisk Norm)	
1 stk.	Cykelparkering til forældre, ca. 2 cykelstativer pr. gruppe	
1 stk.	Samtalerum v. 6 grupper og derover	12 m ²

Institutionsbyggeriet indrettes så fleksibelt som muligt. Dette betyder specielt for 0-5 års institutionerne, uanset de forskellige arealkrav til grupperummene, at de indrettes med grupperum af samme størrelse ca. 45 m².

Institutioner indrettes så vidt muligt i 1 etage med direkte adgang til legeplads. Flere etager kan dog i særlige tilfælde accepteres, for eksempel hvor der kun er mulighed for byggeri i flere etager. Institutioner og ombygninger i flere etager skal minimum forsynes med madelevator, ved nybyggeri dog personelevator.

Sikringsrumspligten i Københavns Kommune. Borgerrepræsentationen besluttede på mødet den 18. september 2003, at sikringsrumskravet i forbindelse med nybyggeri for tiden frafalder (BR 414/03).

Byggeriet skal overholde gældende myndighedskrav herunder krav til arealstørrelser, miljø, handicapvenlighed, køkkener, indeklime, ventilation og akustisk regulering samt Lov om arbejdsmiljø m.v.

Tørreskabe medfører en forøget brandbelastning og må derfor ikke placeres i flugtveje eller lokaler, der udgør en del af flugtvejsarealet, fx garderober.

Den projekterende skal med henblik på projektets gennemførelse, det færdige produkt og driften heraf i sine angivelser sikre sig, at reglerne i arbejdsmiljølovgivningen kan overholdes.

Grupperum, hvilerum, garderober, puslerum, fællesrum, gange, køkkener, køkkendepoter, personalerum og kontorer regnes som arbejdsrum og skal overholde BR 95 kapitel 4.2.2. Samtlige arbejdsrum skal minimum overholde BR 95 kapitel 9.4 - krav til efterklangstid.

2.4 UDDRAG FRA BYGNINGSREGLEMENTET

Nedenstående findes et uddrag fra Bygningsreglement 1995, pkt. 1.3, som omhandler ansøgning om byggetilladelse.

Ansøgning om byggetilladelse

Stk. 1. Et byggearbejde må ikke påbegyndes uden tilladelse fra kommunalbestyrelsen, medmindre andet er bestemt i kap. 1.6 eller kap. 1.7.

Stk. 2. Ansøgning om byggetilladelse skal være skriftlig. Den skal indsendes til kommunalbestyrelsen.

Stk. 3. Ansøgningen dateres og underskrives af ejeren. Hvis den ikke er underskrevet af ejeren, skal ansøgeren på anden måde dokumentere sin ret til at udføre arbejdet.

Stk. 4. Ansøgningen skal indeholde en tydelig beskrivelse af det arbejde, der skal udføres. Den skal normalt indeholde:

a. Nødvendige oplysninger til identifikation af ejendommen eller enheden (matrikelbetegnelse og post- eller BBR-adresse, ejendomsnummer, bygningsnummer, etageangivelse, side/dørnummer og ejerlejlighedsnummer).

b. Oplysning om de bestemmelser i byggeloven, bygningsreglementet, servitutter og andre byggeforskrifter, som projektet måtte være i strid med. Ansøgningen skal indeholde en begrundet ansøgning om de nødvendige dispensationer eller tilladelser.

c. Oplysning om den påtænkte benyttelse af bebyggelsen og ved ombygning og ændret benyttelse, oplysning om den hidtidige benyttelse.

d. Oplysning om, hvorvidt byggearbejdet er projekteret efter de lempeligere bestemmelser for ombygningsarbejder, jf. kap. 1.1, stk. 3. Ansøgningen skal indeholde en redegørelse for de eksisterende bygningskonstruktioner og øvrige bygningsmæssige forhold, som er af betydning for sagens behandling.

e. Ved ansøgning om tilladelse til at give offentligheden adgang til en mine og lignende anlæg skal ansøgningen indeholde en redegørelse for de sagkyndige undersøgelser vedrørende undergrundens styrke- og stabilitetsforhold, som gennemføres samt hvem, der forestår disse.

Stk. 5. Ansøgningen skal være bilagt relevant tegningsmateriale med angivelse af målestoksforholdet i 3 eksemplarer og skal indeholde enhver oplysning af betydning for sagens behandling.

(1.3, stk. 5) Afhængig af byggearbejdets art kan f.eks. følgende oplysninger være af betydning: Tegningsmateriale, der viser bebyggelsens samlede omfang, herunder muliggør en vurdering af bebyggelsens samlede indvirkning på omgivelserne, oplysninger om grundens størrelse,

bebyggelsens etageareal, bebyggelsens højde- og afstandsforhold, beliggenheden af eksisterende og projekterede bygninger, de ubebyggede arealers disponering og forholdet til byggelovens § 10 A, beliggenheden af tilstødende eller omliggende grundes bebyggelse, grundstykkets nuværende og fremtidige højdekoter og højdekoter på tilstødende eller omliggende grunde, beregning af bebyggelsesprocenten, oplysninger til bedømmelse af energiforbrug, statiske beregninger, oplysning om materialer og konstruktioner, dimensionering af ventilation, indretningsmæssige forhold, herunder handicaptilgængelighed, oplysning om vand- og afløbsforhold m.v.

Stk. 6. Kommunalbestyrelsen kan forlange, at beregninger vedrørende de bærende konstruktioner er attesteret af en statiker, der har anerkendelse efter reglerne i bilag 1.

Stk. 7. Hvis det skønnes nødvendigt i det enkelte tilfælde, kan kommunalbestyrelsen forlange, at oplysninger om grundstykkets størrelse eller afsætningen af byggeriet attesteres af en landinspektør, i Københavns kommune af Stadskonduktøren og i Frederiksberg kommune af Stadslandinspektøren.

Stk. 8. Kommunalbestyrelsen kan i øvrigt forlange enhver oplysning og tegningsmateriale, som er nødvendigt for at give byggetilladelse.

Stk. 9. Oplysninger omfattet af bestemmelserne i stk. 4-8 kan indsendes i digital form, såfremt kommunalbestyrelsen har mulighed for at modtage og læse sådanne elektroniske dokumenter og tegningsmateriale.

(1.3, stk. 9) Bestemmelsen vedrører kun oplysninger, herunder tegningsmateriale og anden dokumentation. Så længe, der ikke eksisterer en entydig, retsgyldig digital signatur, opretholdes kravet om skriftlighed for datering og underskrift af ansøgninger, herunder ansøgninger om dispensation, og anmeldelser. Det er kommunalbestyrelsen, der afgør, om materialet kan indsendes i digital form.

Ændringer: Ændret 1/10 2001 ved tillæg 3 af 24/9 2001, jf. ikrafttrædelsesbestemmelserne.

1.4 Byggetilladelse

Stk. 1. En byggetilladelse skal være skriftlig.

(1.4, stk. 1) En byggetilladelse bortfalder, hvis arbejdet ikke er påbegyndt inden 1 år fra tilladelsens dato. Der henvises til byggelovens § 16, stk. 1.

Stk. 2. I byggetilladelsen kan der stilles krav om, at kommunalbestyrelsen skal have besked, når forskellige stadier af byggearbejdet udføres.

(1.4, stk. 2) Baggrunden for, at kommunalbestyrelsen kan forlange besked om byggearbejders forskellige stadier, er at sikre kommunalbestyrelsen mulighed for at føre tilsyn i det omfang, den måtte ønske det.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen kan i byggetilladelsen stille krav om, at der foretages målinger i den færdige bygning til dokumentation af, at de lyd-mæssige krav i kap. 9 er opfyldt.

(1.4, stk. 3) Lydmålinger udføres i overensstemmelse med retningslinierne i bilag 4.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen kan i forbindelse med byggetilladelsen stille krav om sikkerhed for, at byggemodningsarbejder, omfattet af byggelovens § 4 udføres, inden bebyggelsen tages i brug.

1.5 Færdigmelding og tilladelse til ibrugtagning

Stk. 1. Når et byggearbejde er afsluttet, skal der ske færdigmelding til kommunalbestyrelsen, og byggearbejder, der kræver byggetilladelse, må ikke tages i brug uden kommunalbestyrelsens tilladelse. Kommunalbestyrelsen kan forlange de oplysninger, som er nødvendige for at give tilladelsen.

(1.5, stk. 1) Kommunalbestyrelsen kan nægte at give tilladelse til ibrugtagning, hvis byggearbejdet ikke er i overensstemmelse med byggetilladelsen, og kommunalbestyrelsen kan i disse tilfælde meddele ejeren påbud om at berigtige forholdet, jf. byggelovens § 17.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen kan give tilladelse til, at bebyggelsen kan tages i brug, helt eller delvis, selv om byggearbejdet endnu ikke er helt afsluttet. Kommunalbestyrelsen kan give en frist for byggeriets færdiggørelse og kræve sikkerhedsstillelse for færdiggørelsen. Såfremt fristen ikke overholdes, kan byggeriet færdiggøres ved kommunalbestyrelsens foranstaltning for den stillede sikkerhed.

2.5 BRANDFORHOLD

I Bygningsreglementets kapitel 6 beskrives de krav som stilles til daginstitutioner.

Der skal i ansøgningen om byggetilladelse gøres rede for ejendommens brandmæssige forhold, herunder flugtvejsforhold, branddøre, brandcelle- og sektioneringsvægge m.v.

Statens brandinspektion har i skrivelse af 1. februar 1983 udgivet driftsmæssige forskrifter for daginstitutioner. De driftsmæssige forskrifter vedlægges som bilag til denne vejledning.

3 LEJE- OG LÅNEAFTALER / FULDMAGT

Inden der kan ansøges om byggetilladelse skal der udarbejdes skriftlige låne- eller lejeaftaler med ejeren af bygningen og ejeren af udearealerne.

Til brug ved byggesagsbehandlingen skal bygnings- eller grundejeren underskrive en fuldmagt, der giver ansøgeren lov til at udføre det ønskede byggearbejde. Den underskrevne fuldmagt skal vedlægges ansøgningen om byggetilladelse.

Et fuldmagtsskema kan findes på Københavns Kommunes hjemmeside :
www.kk.dk
hvis søgeordet "fuldmagtsskema" indtastes i søgefeltet på forsiden.

4 TINGLYSNING / SERVITUTTER / PLANFORHOLD

Inden der ansøges om byggetilladelse om et byggearbejde skal ansøgeren indhente oplysninger om tinglysning og eventuelt særlige servitutter gældende for det areal, hvor byggeprojektet skal udføres.

I København kan man rette henvendelse til :

Tinglysningskontoret
Hestemøllestræde 4
1464 København K
Telefon 33 12 10 16

Såfremt der er servitutter for arealet, skal der tages hensyn til disse servitutter i planlægningen og udførelsen af byggeprojektet.

I Københavns Kommune er næsten alle arealer / bygninger belagt med plan- / servitut- og / eller miljømyndighedsmæssige begrænsninger, og det er vigtigt, at den private udbyder i denne fase endeligt afklare alle forhold, der kan have indflydelse på byggemuligheder eller - udformning. I denne fase skal det undersøges, om Plan og Arkitektur skal godkende projektet.

Plan & Arkitekturs adresse er :

Plan & Arkitektur
Rådhuspladsen 77
1550 København V
Telefon 33 66 12 90
Fax 33 66 70 20
Web : www.planogarkitektur.kk.dk

5 MILJØFORANSTALTNINGER

Miljøkontrollen skal kontaktes i god tid inden byggearbejdet udføres. Miljøkontrollen kan kontaktes på denne adresse :

Miljøkontrollen
Kalvebod Brygge 45
Postboks 259
1502 København V
Telefon 33 66 58 00
Fax 33 66 71 33
Web : www.miljoe.kk.dk

Ved etablering af kommunale daginstitutioner er det praksis at der gennemføres forurenings- og geotekniske undersøgelser. Såfremt der er mistanke om forurennet jord, iværksættes nødvendige undersøgelser efter nærmere aftale med bygherren og Miljøkontrollen, og Miljøkontrollen fastsætter de nødvendige afværgeforanstaltninger.

Generelt fjernes de øverste 50 cm jord, og der udlægges et signalnet, hvorefter der opfyldes med dokumenteret ren jord.

Derudover kan der i visse tilfælde fra miljø- eller planmyndighedens side være krav om særlig udformning eller placering af institutionsbygning m.v. som følge af mulige påvirkninger fra nærliggende virksomheder. Om nødvendigt kan Stadslægen inddrages i sådanne vurderinger.

Ved placering af institutioner på arealer der støder op til større trafikårer, vil Miljøkontrollen ofte stille krav om:

- bygningens placering eller udformning (støjvinduer m.v.)
- støjhegn til afskærmning af friarealerne.

Herudover kan der være tale om evt. luftforurening som følge af trafikbelastning.

Generelt gælder et krav om en max. støjbelastning af opholdsarealerne på 55 dB. Udformningen af de konkrete foranstaltninger aftales med Miljøkontrollen.

De geotekniske undersøgelser skal indeholde oplysninger om bæreevne, opfyld, gamle fundamenter/beton og grundvandsspejl m.v. der har indflydelse på byggeriets placering og økonomi.

Ved ombygninger mv. skal ejendommens kloaksystem tv-inspiceres for konstatering af evt. behov for reovering af kloaksystemet.

6 INDRETNING AF ARBEJDSSTEDER

Ved indretning af arbejdssteder i institutioner, kontorlokaler m.v. skal Bygningsreglementets krav følges.

Nedenstående findes et uddrag fra Bygningsreglement 1995, som omhandler indretning i andre bygninger end beboelsesbygninger.

Stk. 1. I det omfang andre bygninger kan sidestilles med beboelsesbygninger, finder bestemmelserne i 4.3 om beboelsesbygningers indretning anvendelse på disse bygninger. Bestemmelserne i 4.3 finder også anvendelse, når de efter kommunalbestyrelsens skøn stemmer med de krav, som må opfyldes under hensyn til bygningernes anvendelse.

Stk. 2. I bygninger, hvori der indrettes arbejdssteder, som er omfattet af lov om arbejdsmiljø, skal arbejdsrum indrettes i overensstemmelse med kravene i 4.4.2, og der skal indrettes spiserum, wc-rum, baderum og vaskeplads, omklædningsrum samt udenomsrum i overensstemmelse med bestemmelserne i 4.4.3-4.4.6. Arbejdet skal endvidere overholde kravene i Arbejdsministeriets bekendtgørelse om faste arbejdssteders indretning vedrørende færdselsveje og -arealer, arbejdsrum, temperaturforhold m.v., ventilation, belysning, vedligeholdelse og rengøring samt velfærdsforanstaltninger (spiseplads, håndvaske, garderobe og omklædningsrum, baderum, hvileplads og soveplads), se bilag 2.

(4.4.1, stk. 2) Af § 61 i Arbejdsministeriets bekendtgørelse nr. 1163 af 16. december 1992 om faste arbejdssteders indretning fremgår, hvilke arter af erhvervsbyggerier, der skal byggesagsbehandles af kommunalbestyrelsen uden Arbejdstilsynets medvirken. Bekendtgørelsen er gengivet i bilag 2. I tilknytning til bekendtgørelsen har Arbejdstilsynet udsendt en række vejledninger og anvisninger, hvortil der henvises.

Opmærksomheden henledes på at dispensation i medfør af byggelovens § 22 alene kan meddeles indenfor kommunalbestyrelsens kompetenceområde i henhold til byggeloven.

Stk. 3. Bygninger, som ikke er omfattet af bestemmelserne i 4.3 eller af stk. 1 og 2, skal indrettes i overensstemmelse med de sikkerheds- og sundhedsmæssige krav, som kommunalbestyrelsen i hvert enkelt tilfælde stiller til bygningernes indretning.

Stk. 4. På de etager i en bygning, hvor der indrettes wc-rum, som er offentlig tilgængelige eller er til brug for andre personer end de i bygningen beskæftigede, skal mindst et af disse rum have adgangsforhold og være indrettet, så det kan anvendes af personer i kørestol.

Stk. 5. Ved ombygning skal wc-rum som nævnt i stk. 4 indrettes under størst mulig hensyntagen til personer, hvis bevægelses- og orienteringsevne er nedsat.

(4.4.1, stk. 5) Anvendelsen af ombygningsbestemmelsen kan kun ske, hvis betingelserne i kap. 1.1, stk. 3 er opfyldt.

4.4.2 Arbejdsrum

Stk. 1. Arbejdsrum skal have et gulvareal på mindst 7 m², og rumhøjden i arbejdsrum skal være så stor, at arbejdet kan foregå på betryggende måde. Rumhøjden skal dog mindst være 2,5 m.

(4.4.2, stk. 1) Efter arbejdsmiljølovgivningen omfatter arbejdsrum ethvert rum, hvor der udføres arbejde.

Stk. 2. Arbejdsrum skal have et rumindhold på mindst 12 m³ for hver person, der er beskæftiget i rummet. Såfremt der i et arbejdsrum forekommer et betydeligt antal personer, som ikke er beskæftigede i

rummet, skal rumindholdet forøges svarende til disse personers antal. Kommunalbestyrelsen kan tillade rumindholdet nedsat, når der etableres effektiv mekanisk ventilation af rummet, dog ikke under 8 m³ pr. person. Opholdsrum i dag- og døgninstitutioner for pasning af børn skal mindst have et frit gulvareal på 3 m² pr. barn i vuggestuer og på 2 m² pr. barn i børnehaver. Normalklasserum i skoler og lignende skal, når der etableres effektiv mekanisk ventilation, have et rumindhold på 6 m³ pr. person.

(4.4.2, stk. 2) Vedrørende ventilation i dag- og døgninstitutioner og normalklasserum i skoler og lignende henvises til kap. 11.2.3, stk. 1-2.

Stk. 3. Ved beregning af rumindholdet medregnes kun de dele af rummet, hvor det under hensyn til loftshøjden er tilladt at indrette arbejdspladser. Ved beregningen skal endvidere tages hensyn til, om rumindholdet indskrænkes væsentligt af maskiner, inventar og oplagrede genstande m.v. Den del af rummet, der ligger mere end 4,0 m over gulvet, medregnes ikke ved beregningen af rumindholdet.

Stk. 4. Overflader på gulve, vægge og lofter i arbejdsrum skal i nødvendigt omfang være afvisende overfor forurening, og de skal kunne rengøres på forsvarlig måde. Gulvbelægningen skal være tilpasset det arbejde, der skal udføres i arbejdsrummet, og skal have en under hensyn til arbejdets art passende hårdhed og skridsikkerhed.

Stk. 5. Arbejdsrum skal have en sådan tilgang af dagslys, at rummene er vel belyste. Vinduer skal udføres, placeres og eventuelt afskærmes, så solindfald gennem dem ikke medfører overophedning i arbejdsrummene.

(4.4.2, stk. 5) Dagslystilgangen vil normalt være tilstrækkelig, når vinduesarealet ved sidelys svarer til 10 pct. af gulvarealet eller ved ovenlys mindst 7 pct. af gulvarealet.

Stk. 6. Arbejdsrum skal forsynes med vindue, der er anbragt, så personer i rummet kan se ud på omgivelserne.

Stk. 7. Kommunalbestyrelsen kan tillade, at kravet om dagslysadgang fraviges, når opfyldelsen vil betyde en afgørende ulempe for virksomhedens drift, f.eks. hvor produktionens art ikke tillader dagslys.

Stk. 8. Velfærdsforanstaltninger for de ansatte må normalt ikke stå til rådighed for andre end dem, der er beskæftiget på arbejdsstedet.

Stk. 9. Gulvet i opholdsrum i dag- og døgninstitutioner og i normalklasserum i skoler og lignende må ikke ligge lavere end terrænet udenfor. Ved særlige terrænforhold kan der ses bort fra dette krav, hvis gulvet ligger over terrænet langs med mindst en vinduesvæg.

4.4.3 Spiserum

Stk. 1. Hvor spiserum skal indrettes på grund af arbejdets art, skal det placeres bekvemt i forhold til arbejdspladserne.

(4.4.3, stk. 1) Efter arbejdsmiljølovgivningen skal spiserum i almindelighed indrettes, hvis der på arbejdsstedet er beskæftiget mere end 3 ansatte samtidig.

Stk. 2. Gulvarealet i spiserum skal være mindst 1 m² pr. person, der samtidig benytter rummet, dog mindst 7 m².

Stk. 3. Rumhøjden i spiserum skal være mindst 2,2 m. I spiserum til mere end 50 personer skal rumhøjden være mindst 2,5 m.

Stk. 4. Spiserum skal have dagslysadgang i fornødent omfang.

Stk. 5. Spiserum skal forsynes med vinduer, der er anbragt, så personer i rummet kan se ud på omgivelserne.

Stk. 6. Spiserum skal forsynes med vask og kogeindretning.

4.4.4 WC-rum

Stk. 1. Adgang fra arbejdsrum til wc-rum skal ske gennem et forrum.

Stk. 2. Spiserum må ikke have direkte adgang til wc-rum eller forrum til wc-rum.

Stk. 3. Der skal indrettes særskilte wc for mænd og kvinder, med mindre hver enkelt wc anbringes i selvstændigt rum med forrum uden urinaler. Forrum kan være fælles for flere wc-rum. Wc skal have vandudskylning.

Stk. 4. Der skal indrettes mindst 1 wc for hver 15 beskæftigede. Indrettes der urinaler for mænd, skal der kun indrettes wc for hver 20. mand. Antallet af urinaler skal i så fald være mindst 1 for hver 20. mand.

Stk. 5. I kontor- og administrationsbygninger skal på de etager, hvor der indrettes wc-rum, mindst et af disse rum have adgangsforhold og være indrettet, så det kan anvendes af personer i kørestol.

Stk. 6. Ved ombygning skal wc-rum, som nævnt i stk. 5, indrettes under størst mulig hensyntagen til personer, hvis bevægelses- og orienteringsevne er nedsat.

(4.4.4, stk. 6) Anvendelsen af ombygningsbestemmelsen kan kun ske, hvis betingelserne i kap. 1.1, stk. 3 er opfyldt.

Stk. 7. Gulvarealet i wc-rum skal være mindst 1 m².

Stk. 8. Rumhøjden i wc-rum skal være mindst 2,2 m. I rum med skråt loft skal der være en fri højde på mindst 2,0 m ved wc-skålen.

Stk. 9. WC-rum eller forrum hertil skal forsynes med håndvask.

4.4.5 Baderum og vaskeplads

Stk. 1. Hvor baderum skal indrettes på grund af arbejdets art, skal der være mindst 1 brusebad for hver 10. beskæftigede.

(4.4.5, stk. 1) Efter arbejdsmiljølovgivningen skal kvinder og mænd enten have adskilte baderum eller have mulighed for at beskytte badenævnet hver for sig.

Stk. 2. Brusebade skal placeres i forbindelse med omklædningsrum, men være afskærmet fra omklædningsrummet og skal forsynes med forrum med plads til ophængning af tøj m.m.

Stk. 3. Der skal indrettes wc-rum i forbindelse med baderum.

Stk. 4. Rumhøjden skal være mindst 2,2 m. I rum med skråt loft skal der være en fri højde på mindst 2,0 m ved forkant af vaskeindretninger.

Stk. 5. Ved snavset og sundhedsfarligt arbejde skal der i en erhvervsvirksomhed være mindst 1 håndvask for hver 5 beskæftigede. Ved kontorarbejde skal der være mindst 1 håndvask for hver 10 beskæftigede. Håndvaske, der er anbragt i wc-rum eller i et aflåseligt forrum, medregnes ikke i antallet af håndvaske.

Stk. 6. Hver vaskeplads skal have en bredde af mindst 0,6 m. Ud for vaskeplads skal der være en mindste fri afstand på 1,2 m.

Stk. 7. I baderum og rum med vaskeplads skal der udføres gulv afløb. Brusebade og håndvaske skal være forsynet med varmt og koldt vand.

4.4.6 Omklædningsrum

Stk. 1. Gulvarealet i omklædningsrum skal være mindst 1 m² pr. person.

(4.4.6, stk. 1) Efter arbejdsmiljølovgivningen skal kvinder og mænd enten have adskilte omklædningsrum eller have mulighed for at benytte omklædningsrummet hver for sig.

Stk. 2. Rumhøjden i omklædningsrum skal være mindst 2,2 m.

Stk. 3. I omklædningsrum med vaskeindretninger skal der udføres gulv afløb.

Ved indretning af faste arbejdssteder gælder også "Bekendtgørelse om faste arbejdssteders indretning" Arbejdsmin. bek. nr. 96 af 13. februar 2001, som indeholder yderligere krav til indretning af faste arbejdssteder. Bekendtgørelsen vedlægges denne vejledning som bilag.

7 INDDRAGELSE AF FØDEVAREREGIONEN

Den stedlige Fødevareregion skal inddrages, hvis køkkenet ombygges eller renoveres eller der indrettes et nyt institutionskøkken.

I København kan der rettes henvendelse til Fødevareregionen på denne adresse :

Fødevarerafdeling København
Stationsparken 31-33
2600 Glostrup
Telefon 72 27 69 00
E-mail: fvst@fvst.dk

Fødevareregion Københavns kontrolområde er København, Frederiksberg, Tårnby og Dragør.

De øvrige Fødevareregioner i Danmark kan ses på Fødevaredirektoratets hjemmeside www.foedevaredirektoratet.dk

8 KRAV OM ERSTATNINGSBOLIG

Såfremt der indrettes privat børnepasning i en villa eller bolig kan den private udbyder blive mødt med kravet om at anvise en erstatningsbolig for den villa / bolig der nedlægges og omdannes til privat børnepasning.

Kravet om erstatningsbolig er formuleret i Lov om midlertidig regulering af boligforholdene (Boligreguleringsloven), § 46.

Kravet stilles også såfremt kommunen ønsker at nedlægge en bolig. I Københavns Kommune bliver kravet stillet i forbindelse med ansøgning om byggetilladelse af Byggeri & Bolig.

9 BILAG TIL VEJLEDNINGEN

- Driftsmæssige forskrifter for daginstitutioner, Statens brandinspektion skr. af 1. februar 1983.
- Bekendtgørelse om faste arbejdssteders indretning, Arbejdsmin. bek. nr. 96 af 13. februar 2001

10 LITTERATURHENVISNING

Branchemiljøråd Social & Sundhed
"Branchevejledning – om indretning af daginstitutioner" (2. udgave)

Bygge- og Boligstyrelsen
"Bygningsreglement 1995" (med tilhørende tillæg)